

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา ย่อมจะต้องติดต่อกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในรูปแบบต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีจุดประสงค์ที่จะเสนอเรื่องราวต่างๆ อันได้แก่ ข่าวสารข้อมูล ความรู้สึก ความคิด ความต้องการ ตลอดจนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลรับรู้ ซึ่งการสื่อสารมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมนุษย์เรา และเครื่องมือที่มนุษย์เราใช้สื่อสารกันคือภาษา ดังที่เจียร์นีย์ ศิริสวัสดิ์ (2539: 1) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการใช้ภาษาได้เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์รู้จักอยู่รวมกันและเริ่มใช้กิริยาท่าทาง เพื่อสื่อความหมาย หลังจากนั้นก็มีพัฒนาการเรื่อยมา จนกระทั่งมีการคิดสัญลักษณ์ที่ใช้ถ่ายทอดเสียงพูดและการประดิษฐ์ตัวอักษรไว้ใช้ ภาษาจึงเกิดขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์โดยมนุษย์เป็นผู้สร้างและใช้ภาษาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตน ดังนั้นภาษาจึงหมายถึงเสียงหรือกิริยาอาการ ตลอดจนระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยตกลงที่จะรับรู้และเข้าใจ ความหมายร่วมกันในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอด ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และอารมณ์จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลหรือประเทศทั้งสองมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนมีมากยิ่งขึ้น ภาษาไทยเป็นภาษาที่นักศึกษาจีนเลือกเรียนมากที่สุด ในบรรดาภาษาของประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 5 ภาษา คือ ไทย ลาว พม่า กัมพูชา และเวียดนาม เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงและมีการลงทุนมากในประเทศจีน ทำให้นักศึกษาและผู้ปกครองเล็งเห็นถึงโอกาสและช่องทางการทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษา เช่น งานบริษัทท่องเที่ยวของคนไทย ล่าม ข้าราชการ หรืออาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทย ซึ่งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศจีนได้เปิดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะมณฑลยูนนาน มณฑลกวางซี แนวนอัมของนักศึกษาจีนที่ต้องการเรียนภาษาไทยมีมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะนี้เส้นทางกรุงเทพ-คุนหมิงได้เปิดให้อย่างเป็นทางการแล้ว ทำให้การเดินทางไปมาระหว่างกันมีความสะดวกยิ่งขึ้น

ภาษาจีนกับภาษาไทยเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาจีนทิเบต (Sino-Tibetan) ด้วยกัน ซึ่งไม่มีกาลลักษณะเปลี่ยนแปลงและตำแหน่งหลักเหมือนกันคือ S-V-O ใช้การเรียงคำและคำไม่แท้

เป็นเครื่องมือสำคัญทางไวยากรณ์มาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกับคำ เนื่องจากทั้งสองภาษานี้ มีกฎเกณฑ์สมบูรณ์ในหลักภาษาของตนเอง จึงมีกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษาแตกต่างกัน Ren Jing Wen (Ren Jing Wen , 2547: 88) ได้กล่าวว่า ในภาษาจีนส่วนที่ขยายต้องวางอยู่ข้างหน้าของส่วนที่ถูกขยาย เสมอ ตรงข้ามกับภาษาไทย จึงทำให้นักศึกษาชาวจีนเกิดความสับสน และ 符翠兰(Fu Cui Lan , 2005) ได้กล่าวว่า สิ่งที่แตกต่างกันในภาษาจีนกับภาษาไทยอย่างชัดเจนคือการเรียงคำ เช่น วลี นามวลีในภาษาจีนหน่วยขยายอยู่หน้าคำหลัก ซึ่งตรงกันข้ามกับภาษาไทยที่หน่วยขยายมาหลัง คำหลัก นอกจากนั้น โครงสร้างภายในนามวลีของภาษาจีนและภาษาไทยก็แตกต่างกันด้วย นี่เป็น สิ่งที่ยากสำหรับนักศึกษาชาวจีน ผลการวิจัยของ เร็น อีสง (2530) พบว่า ภาคแสดงของภาษาจีน และภาษาไทยมีส่วนประกอบที่เหมือนหรือคล้ายกันอยู่ไม่น้อย แต่คำขยายในภาษาจีนจะมี ตำแหน่งอยู่ข้างหน้า ส่วนในภาษาไทยจะมีตำแหน่งอยู่ข้างหลัง และ 何福祥(He Fu Xiang , 2531) กล่าวไว้ว่า ความหมายและประเภทขยายนามของภาษาจีนและภาษาไทยคล้ายกัน แต่ตำแหน่ง ไม่เหมือนกัน บทขยายนามของภาษาจีนอยู่ที่หน้าหน่วยหลัก แต่ของภาษาไทยอยู่หลังหน่วยหลัก

กรเพชร เพชรรุ่ง (2547: 51-53) ได้วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของ

นักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาจีนมีข้อผิดพลาดด้านการเข้าประโยค 3 ลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 3.93 สามารถ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เรียบเรียงคำและความไม่ชัดเจน ไม่สมบูรณ์ ใช้ส่วนขยายไม่ถูกต้อง เหมาะสมและใช้คำเรียบเรียงประโยคไม่ถูกต้อง มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่งถือว่าเป็น มหาวิทยาลัยหนึ่งที่มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศดีที่สุดในประเทศจีน แต่ก็ยังพบ ข้อผิดพลาดด้านการใช้บทขยายมาก ซึ่งนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยใช้บทขยายไม่ถูกต้องหรือไม่ เหมาะสมนับว่าเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง เพราะถ้าใช้บทขยายไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม จะ เกิดความไม่เข้าใจและไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆต่อการสื่อสารกับผู้อื่นได้ เช่นเดียวกันผู้วิจัยเมื่อเริ่มเรียนภาษาไทย พบว่าเป็นปัญหาที่นับว่ายากมากต่อการเข้าใจ คือเรื่อง การใช้บทขยายของภาษาไทยเช่นกัน ต้องใช้เวลาศึกษาการใช้บทขยายนานพอสมควร จึงทำให้ เข้าใจและมีข้อผิดพลาดน้อยลง

การอ้างอิงดังกล่าวทำให้ทราบว่า มีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาเปรียบเทียบบทขยายไว้แล้ว ซึ่งได้อธิบายถึงความหมายของบทขยาย ประเภทของบทขยาย หน้าที่ของบทขยายและตำแหน่ง ของบทขยายอย่างชัดเจน แต่เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น ไม่มีใครศึกษาบทขยายแสดงเวลาและ สถานที่ 张美珍(Zhang Mei Zhen , 1991) ได้ศึกษาเปรียบเทียบตำแหน่งของบทขยายกับ หน่วยหลักในภาษาจีนกับภาษาไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ตำแหน่งของบทขยายนามแสดงเวลาอย่าง พลิกเพลง แต่ไม่ได้ศึกษารายละเอียดไว้ 房玉清 (Fang Yu Qing , 2008 : 369) กล่าวว่า เวลาและ

สถานที่เป็นสิ่งที่สำคัญในภาษาของมนุษย์ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นจะตามด้วยเวลาและสถานที่ ถ้าไม่ทราบเวลาและสถานที่ของเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะทำให้เราไม่รู้เมื่อไรเกิดอะไรขึ้นและเกิดที่ไหน ดังนั้นบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ก็สำคัญเหมือนกัน ยกตัวอย่างจากหนังสือลักษณะภาษาไทย (คณะอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย, 2540 : 112) ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ในประโยคเดียวกัน

ภาษาไทย	ภาษาจีน
1. ที่บ้าน ของจุ่มแจกมา ทุกวัน	1. 忠(จุ่ม)家, 每天都有客人来。 จุ่ม(ของ) ที่บ้าน ทุกวัน มีแจกมา
2. ทุกวัน แจกมา ที่บ้าน ของจุ่ม	2. 每天都有客人来 忠(จุ่ม)家。 ทุกวัน มีแจกมา (ของ)จุ่ม ที่บ้าน
3. แจกมา ที่บ้าน ของจุ่ม ทุกวัน	3. 客人每天都来 忠(จุ่ม)家。 แจก ทุกวัน มา จุ่ม(ของ) ที่บ้าน

ตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่า ถ้าไม่มีบทขยายแสดงเวลาและสถานที่จะไม่ทราบว่าที่บ้านของจุ่มและทุกวัน อีกประการ ในตัวอย่างเหล่านี้มีการย้ายส่วนขยายคำกริยาที่ตามหลังกริยามาไว้ต้นประโยค การที่ย้ายส่วนขยายบอกสถานที่ เช่น “ที่บ้าน” หรือส่วนขยายบอกเวลา “ทุกวัน” ไปไว้ต้นประโยคนั้น อาจเป็นเพราะผู้พูดต้องการเน้นสถานที่หรือเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นนั่นเอง แต่ภาษาไทยเมื่อเทียบกับภาษาจีนจะเห็นชัดว่าแตกต่างกันระหว่างตำแหน่งของบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ในทั้งสองภาษาอย่างพลิกแพลง

จากประสบการณ์การสอนภาษาจีนให้แก่นักศึกษาไทยที่โรงเรียนภาษาจีนศึกษาเชียงใหม่ของผู้วิจัยและได้รับฟังการบรรยายของอาจารย์ที่สอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาจีนหลายท่าน ตลอดจนการที่ผู้วิจัยได้รับคำชี้แนะจากรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ซึ่งเป็นผู้ที่สอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาไทยและนักศึกษาจีนที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่า นักศึกษาจีนวางตำแหน่งบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ผิดเสมอ เพราะนักศึกษาไม่ทราบความแตกต่างบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีนและในการเรียนภาษาที่สองนั้น ส่วนมากผู้เรียนจะรู้สึกสับสนกับภาษาแม่ จึงเกิดข้อผิดพลาดในการใช้ภาษา Carroll (1963: 1-20) มีความเห็นว่า ถ้าผู้เรียนรู้จักแยกส่วนที่เหมือนกันและส่วนที่ต่างกันของภาษาทั้งสอง ย่อมจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยการเรียนการสอนให้สะดวกขึ้นและเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งการแก้ปัญหาคือการใช้บทขยายแสดงเวลาและสถานที่ของผู้เรียนทางหนึ่งก็คือ การสอนการใช้บทขยายแสดงเวลาและสถานที่ให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้เรื่องบทขยายแสดง

เวลาและสถานที่ของทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี จึงจะทราบความแตกต่างของบทขยายระหว่างสองภาษาดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ เพื่อรวบรวมและทำความเข้าใจในเรื่องของคำและวลีที่สามารถทำหน้าที่บทขยายแสดงเวลาและสถานที่ และตำแหน่งของบทขยายแสดงเวลาและสถานที่

หลังจากศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยแก่นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและครูผู้สอนภาษาไทย ซึ่งความรู้ด้านนี้จะช่วยทำให้นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเข้าใจการเรียบเรียงประโยคภาษาไทยชัดเจนขึ้น ใช้เวลาในการศึกษาน้อยลง และช่วยลดข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทยหรือการเรียบเรียงประโยคภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาษา (Contrastive Analysis) และเสนอแนะแนวการสอนบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ของภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ของภาษาจีนกับภาษาไทย
2. เพื่อเสนอแนะแนวการสอนบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ของภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทยครั้งนี้คัดเลือกประโยคที่มีบทขยายแสดงเวลาและสถานที่จากตำราภาษาไทย 2 ชุด จำนวน 426 ประโยคและตำราภาษาจีน 2 ชุด จำนวน 400 ประโยค เนื่องจากตำราภาษาจีนและตำราภาษาไทยเหล่านี้เป็นตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับชาวต่างชาติ ซึ่งในมหาวิทยาลัยและสถาบันภาษาต่าง ๆ นิยมใช้หนังสือเหล่านี้เป็นตำรามากที่สุด เพราะให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนที่เป็นชาวต่างชาติ

1.1 ตำราภาษาไทย

- 1.1.1 ตำราภาษาไทย 4 เล่ม โดยรองศาสตราจารย์ ศรีวิไล พลมณี ได้แก่

Speaking Thai I (2003)

Speaking Thai II (2003)

Speaking Thai For Advanced Learner (2001)

45 Thai Stories for Listening and Reading Practice (2001)

1.1.2 ตำราภาษาไทย 3 เล่ม โดยศาสตราจารย์ 龚宁珠 (Gong Ning Zhu) และ
อาจารย์ปิยะนันท์ พรหมสาขา ณ สกลนคร ได้แก่

หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 1 (2005)

หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 2 (2005)

หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 3 (2005)

1.2 ตำราภาษาจีน

1.2.1 ตำราภาษาจีน 2 เล่ม โดย 康玉华 (Kang Yu Hua) และ 来思平 (Lai Si Ping)
ได้แก่

สนทนาภาษาจีน 301 ประโยค เล่ม 1 (2005)

สนทนาภาษาจีน 301 ประโยค เล่ม 2 (2005)

1.2.2 ตำราภาษาจีน 6 เล่ม โดย 杨寄洲 (Yang Ji Zhou) ได้แก่

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 1 (1999)

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 2 (1999)

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 3 (1999)

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 4 (1999)

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 5 (1999)

แบบเรียนภาษาจีน เล่ม 6 (1999)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเปรียบเทียบบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาษา (Contrastive Analysis) โดยเป็นการหาความแตกต่างในประโยคที่มีบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย โดยประโยคภาษาจีนและประโยคภาษาไทยได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ประโยคภาษาจีนใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ส่วนประกอบของประโยคที่ 房玉清 (Fang Yu Qing) กล่าวไว้ในหนังสือไวยากรณ์ภาษาจีน ส่วนการวิเคราะห์ประโยคภาษาไทยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ประโยคแบบวากยสัมพันธ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเปรียบเทียบ หมายถึง ศึกษาค้นคว้าตัวอย่างที่เป็นบทขยายแสดงเวลาและสถานที่จากตำราภาษาไทยและตำราภาษาจีนโดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาษา (Contrastive Analysis) เพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาจีน

ในการใช้บทขยายแสดงเวลาและสถานที่

บทขยายแสดงเวลา หมายถึง บทขยายที่เป็นคำ บทขยายที่เป็นกลุ่มคำหรือวลี และบทขยายที่เป็นประโยคบอกเวลาหรือกาล เพื่อขยายบทประธาน บทกริยา บทกรรมให้ได้รับความสมบูรณ์และเกิดความชัดเจน และบอกเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งบทขยายแสดงเวลาสามารถทำหน้าที่เป็นบทขยายประธาน บทขยายกริยา บทขยายกรรมและหน่วยเสริมบอกเวลาได้

บทขยายแสดงสถานที่ หมายถึง บทขยายที่เป็นคำ บทขยายที่เป็นกลุ่มคำหรือวลี และบทขยายที่เป็นประโยคบอกที่อยู่ ระยะและทิศทาง เพื่อขยายบทประธาน บทกริยา บทกรรมให้ได้รับความสมบูรณ์และเกิดความชัดเจน และบอกสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งบทขยายแสดงสถานที่สามารถทำหน้าที่เป็นบทขยายประธาน บทขยายกริยา บทขยายกรรมและหน่วยเสริมบอกสถานที่ได้

บทขยายแสดงเวลาและสถานที่ หมายถึง บทขยายที่เป็นคำ บทขยายที่เป็นกลุ่มคำหรือวลี และบทขยายที่เป็นประโยคบอกเวลาและที่อยู่ ระยะ ทิศทาง ในประโยคเดียวกัน เพื่อขยายบทประธาน บทกริยา บทกรรมให้ได้รับความสมบูรณ์และเกิดความชัดเจน และบอกเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งบทขยายแสดงเวลาและบทขยายสถานที่สามารถทำหน้าที่เป็นบทขยายประธาน บทขยายกริยา บทขยายกรรมและหน่วยเสริมบอกเวลาและสถานที่ได้

นักศึกษาจีน หมายถึง นักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและนักศึกษาจีนที่มีพื้นฐานภาษาไทยแล้ว

ทฤษฎีการวิเคราะห์ประโยคแบบวากยสัมพันธ์ หมายถึง ทฤษฎีการวิเคราะห์ประโยคภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร โดยส่วนประกอบของประโยคในแต่ละประโยคแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือภาคประธานกับภาคแสดง ภาคประธานเป็นส่วนสำคัญของประโยค เป็นผู้กระทำหรือผู้แสดง ภาคแสดงเรียกว่า กริยา เป็นส่วนที่บอกอาการของประธานหรือผู้กระทำว่าแสดงอาการอย่างไร อาจจะมีกรรมมารับหรือไม่มีก็ได้ ทั้งภาคประธานและภาคแสดงนี้ รวมเป็นส่วนประกอบของประโยคได้ 7 บทด้วยกัน คือ บทประธาน บทขยายประธาน บทกริยา บทขยายกริยา บทกรรม บทขยายกรรม บทเชื่อม

ทฤษฎีการวิเคราะห์ส่วนประกอบของประโยค หมายถึง การวิเคราะห์ประโยคภาษาจีนโดยวิเคราะห์จากส่วนประกอบของประโยค ส่วนประกอบของประโยคภาษาจีนได้แบ่งเป็น 6 ส่วน คือ บทประธาน บทกริยา บทกรรม บทขยายกริยา บทขยายนาม และบทเสริม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความเหมือนและความแตกต่างของบทขยายแสดงเวลาและสถานที่ของภาษาจีนและภาษาไทย
2. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทยแก่นักศึกษาจีนและการเรียนการสอนภาษาจีนแก่นักศึกษาไทย
3. เป็นเครื่องมือการสอนภาษาไทยที่จะช่วยให้นักศึกษาจีนได้มีความรู้ความเข้าใจภาษาไทยมากยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้กับนักศึกษาจีน